

ITINERARI LITERARI PER VILANOVA I LA GELTRÚ

Organitza:

Idea i selecció de textos:
Montserrat Esquerda

Imatge de la portada:
Drac de E.C. Ricart

Hi col·labora:

INSTITUT RAMON MUNTANER
Fundació privada dels Centres d'Estudis de Parla Catalana

AJUNTAMENT DE
VILANOVA I LA GELTRÚ

)VNG(+ x TU
més cultura per TU

LA RENAIXENÇA VILANOVINA

i els seus precedents

1. Teatre Principal

Josep Juncosa i Mestres (1775-1841)

Publica, alada Fama, ab ta trompeta
que s'ha manifestat un nou poeta.
Vésten per tot lo mon, crida y pregona
Com ha ressucitat un Vallfogona.
Digas ab altas veus que no es cap mengua
Parlar la catalana propia llengua;
I que molts y grans homens també's queixan
Perque tants catalans sa llengua deixan:
Puig sent ella, com es, llengua nadiva
D'escriuerhi i parlar ningú no'ns priva.
Bé poden dir alguns que es corrompuda,
Mes no deu per axó quedar perduda:
I perque sia ella llengua antiga,
¿no hi ha de haver algú que are la escriga?
La llastima es de que ningú s'empenyia
En posar un bon mestre que la ensenyia,
Y que llissons a sos alumnes donia,
Perque tal llengua axi se perfeccionia:
Puig escriurerla be ni corretgira
Saben molts catalans, y, pochs, llegir-la.
En català son, donchs, mas poesias,
Be que no sia istil en nostres dias.

1835

Magí Pers i Ramona (1803-1888)

A ESPANYA

Espanya, Espanya, terra de ventura,
dolça regió de amor y benandansa!
Contemplar vull la llum de ton sol pura
Y reviurá en mon pit dolça esperansa.
Perduda es ja la ditxa que amorosa
En ton seno felís me sonreia,
Y lo bell avenir d'or y de rosa
Ay! No'l contemplo, no, com jo solia.
Bell es lo sol de América la bella;
Bell es son clima, fort lo seu ardor;
Mes, ¿qué importa, si sort a ma querella
No respon, no, jamay a mon dolor!
¿que me importa ta fértil primavera
Ab sas perpétuas olorosas flors,
Si també de la Espanya en la pradera
Gallardes naixen ab sos cents colors!
[...]

Y aqueix BE, que somio en mon deliri;
Que transtorna mon seny y ma rahó,
Espanya es la que causa mon martiri,
Y es á mos ulls dolçíssima il•lusió.
Jo hi tornaré... y encara que bramant
La extensa mar se posi altiva y fera;
Y lo Aquiló sa fúria deslligant
Se me presenti ab ráfagas severa.
Passéu jornadas, rápidas, lleugeras,
Y ab vosaltres també mas tristas horas;
Prompte fugiu, pintadas primaveras;
Y passéu sens cessar moltes auroras.
Que jo tan sols desitjo, sols anhel,
Del mar undós las onas ja partir:
Tornar a Espanya, contemplar son cel,
Sas áureas respirar, y allí morir.
(Isla de Cuba, 30 juny de 1843)

Francesc de Sales Vidal (1819-1878)

MÁSCARAS

No me deja mi marido
Ir al baile en Carnaval,
Porque dice que en el baile
Un mal paso es fácil dar.
¡Qué simplón!
Malos pasos sin enmiendas
Caro Antón,
Se dan en Carnestolendas
Y en Semana de Pasión.

A mi madre no le agrada
El bullicio y ruido aquel,
Porque teme que me pierda
En el confuso tropel.
¡Qué aprensión!
Si yo quisiera perderme
No sería en el salón.

Pau Mimó i Raventós (1813-1892)

I VA DE COR

No sentiu, vilanovins, quina brunzida
tremola per l'espai, com un vaivé?
Es lo vapor que per la terra vola,
y 'l mon domina sa brillant xiulet.

Per lo filat de llarchs camins de ferro
la màquina infernal assóta'l vent,
la màquina, que vida dóna als pobles,
y, ay del ressegat que aixó no te!

Aquest somni daurat de Vilanova
burlat per llarga fetxa se vejé,
y, com un criminal, fou estada patria
desheredada de justícia i llei.

De tot arriba'l jorn, tot te'l seu plasso,
y 'l nostre es d'acabar-se tal menyspreu,
y si n'es fatigosa la jornada,
lo goig, en lo descans, es mes cumplert.

Avui la nostra tasca es empenyada,
es tasca de doblons a morralets,
peró som mes ardits que'ls nostres avis
tenint las vacas rojas a granell.

Tot va a pas de gegant. La industria vola,
s'esberla una muntanya amb breu maneig,
y pólvora y picot, rodolant rocas
nos fan tocá amb la ma Castelldefels. [...]

Josep Pers i Ricart (1830-1855)

¡CATALUNYA!

Com hermosa doncella que en los brassos
Descansa del que amor tan sols li diu,
Y, enamorada, entresos estrets llasos
Tal volta esclava y humiliada viu;

Aixis jo't miro, dolça patria mia,
Donar hasta ta sang, pagá ab amor
A aquell enemich teu que en nefast dia
Tos brassos oprimí ab cadenes d'or.

Aixís romputs contemplo los penons
Que de la Grecia acaroná lo vent
Y en compte de tos nobles esquadrans
Veig entre ferros revolcar ta gent.

Un dia vostres fills, Reina afligida,
Un sceptre vos donaren ab sa sang,
Y vostra esquadra ab trionfos ennoblida,
Un trono imperial llensá en lo fanch.
Viva Deu! Que no arriba la memoria
A comprendre, Senyora, aont aná

Aquell valor, que tans dias de gloria,
Tantas nacions y tants sceptres vos doná.
Al impuls de ta esquadra poderosa
Hont la rica bandera tremolava,
Quant corria la mar victoriosa
Y la mar ab sos brassos la saludava;

Vegí a tos fills per una terra estranya
Plantar llaurers per coronar ton front;
Y esborrar la memoria de una hassanya
Ab nous trionfos que admirá lo Mon.

Mallorca te dirá lo que pogueren;
Atenas son valor te contarà;
Si pregunten a Italia si venceren,
Sa historia, sens parlar, te ensenyará.

Catalunya: ab sens igual cruesa
Lo fat cruel tas palmas d'or treurá,
Pero deixa que canti ta grandesa;
Deixa, deixa que plori de tristesa,
Puig mon cor és lo cor d'un català.

Maig de 1848

Josep Coroleu i Inglada (1839-1895)

A MON EMINENT AMICH EN VICTOR BALAGUER

¡Oh mestre, amich, poeta; no al ministre
Parlo avuy, ni al polítich:
Si allà, en l'ayre mefitich,
Si allà, en l'atmòsfera letal, sinistra
De la cort ton bellíssim cor s'ofega
Recorda't de la història y de la poesia.
Recorda Catalunya y ta infantesa:
Pensa en la juvenesa,
Y per consol de ta dolor de un dia
Recobraràs aquí los tendres llassos
De la vera amistat en nostres brassos...
No vullas, no, que tanque la parpella
Una mà estranya en terra de Castella
Y si'l destino avuy de aquí t'allunya
¡Ah! No renegues may, al grat la estrella
ni en vida ni en mort de Catalunya.

Josep Verdú i Feliu “Gestus”(1852-1885)

¡LLOR!

Al primer mestre en gay saber

Des la vila hont vaig naixer, qu'es la vila
que mes aymo en lo mon, perque m'es grata;
des aquell poble progressiu y noble
puig pertany á la rassa catalana;
des la que'm guarda mon casal de jove:
Des, en fi, la industriosa y venerada
Vilanova y Geltrú, jo't salut poeta:
jo't salut y 'm gaudeixo de parlarte.
Mes ¡ay! Que'm dol y sento greu y angoixa
no poguer, desplegar de l'Entussiasme,
lo foch ardent que ab flamarada inmensa
me brolla al cor y'm sobrehix als parpres:
Y sento greu de no trovarm', altívol,
al Temple del Elogi en las escalas
y ab bras potent de la Justicia pura,
darte coronas que ha teixit la Fama: [...]

**Josep Campamà i
Verdú (1855-1880)**

ESPLAY

[...];Oh, pàtria! hermosa terra catalana;
per l'honra y llibertat tú l'escollida,
si algú profana el teu nom puríssim,
encara el doll resta de la sava antiga.

Si veus tu un colp los fills d'una altra terra
disposar de ta herència ab ironia,
tú mateix qu'ells, sens temences, disposa
d'un grup de llamps que a tots horroritzi.

Però si fort càstig donar-los-hi et greugia
y llur clemència per tú n'és sentida,
coltell y escut per la defensa, abastarà
per mils contraris remoguts per l'ira.

Ab orgull dir-los pots que un temps tingueren
Clarís y Jaume, Roger, y Auzies,
un Homs, un Pere, y un pelós Wifredo,
un Aribau, un Balmes y un García. [...]

2. Plaça de les Cols: *Can Cabanyes*

Manuel de Cabanyes (1808-1833)

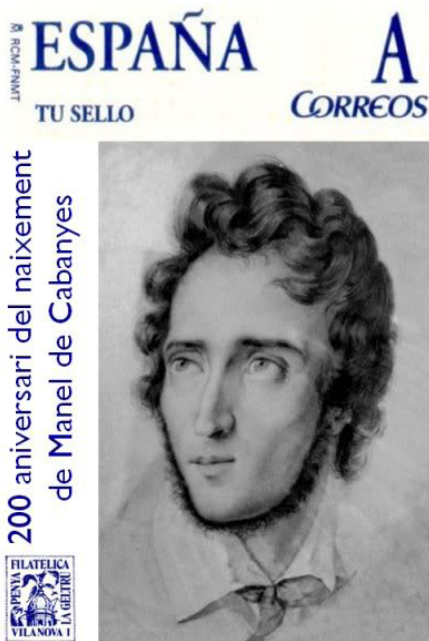
El cantor sense llengua
LA INDEPENDENCIA DE LA
POESÍA

Como una casta ruborosa vírgen
Se alza mi Musa, y tímida las cuerdas
Pulsando de su harpa solitaria,
Suelta la voz del canto.

Lejos ¡profanas gentes! No su acento
Del placer muelle corruptor del alma
En ritmo cadencioso hará suave
La funesta ponzoña.

Lejos ¡esclavos! Lejos: no sus gracias
Cual vuestro honor traficánse y se venden;
No sangri-salpicados techos de oro
Resonarán sus versos. [...]

(poema núm. I de Preludios de mi lira, 1929)

Segell commemoratiu del 200
aniversari del naixement de
Manuel de Cabanyes
Fons BMVB

3. Carrer de Capuntxins núm. 7 antiga casa de Bonaventura Sans (1866)

Josep F. Ràfols (1884-1965)

LA CAIXA D'ESTALVIS

[...] Després de pensar-nos-hi una mica ens va semblar que l'edifici de la Caixa d'Estalvis, on s'hi administren els diners del poble, havia de tenir un caràcter popular, ben popular, i ensems, essent de Vilanova, un caràcter declaradament vilanoví.

Passejant-nos pels carrers de la nostra vila ens quedem parats, a cada moment, del gran assortit de cases boniques del segle XVIII i XIX que són molt ben fetes, que són una meravella de composició i que són altament sòbries en els detalls decoratius.

[...] La fatxada de la Caixa d'Estalvis té una composició justa. Per què, doncs, havíem de modificar la composició, que respon, d'altra banda, a les exigències de la utilitat interior? No ens calia sinó decorar la dita fatxada: no ens calia sinó marcar, per la fatxada, que la Caixa és entremig dels estatges de família un edifici públic i d'acció popular i cristiana.

Canviarem aleshores els balcons de llosanes de pedra i de baranes de ferro colat per uns balcons d'engraellat segons l'acostumada construcció vilanovina, guarnirem una mica les carteles [...]

I, com a temes simbòlics que tinguin l'equivalència d'un rètol i expliquin més eloquentment la destinació de l'edifici, encomanàrem al notable pintor Francesc Domingo la composició de dos grups de figures per a esgrafiar, representant El Treball i La Família, que considerem nosaltres com a font i com a objecte respectivament d'una Caixa d'Estalvis. [...]

Els camps vilanovins, les masies vilanovines, les muntanyes vilanovines, aquestes mossetes nostres que són esveltes i grassones, la senzillesa de la nostra platja i els costums de les bones gents marineres, la permanència d'una tradició que tot sovint degenera en

la rutina en una pila de pràctiques socials de la nostra vila encisadora, ens aconsellen, com si estiguessin d'acord, molta pulcritud i molta simplicitat en l'arquitectura que aquí es faci. Dels resultats se'n podrà culpar a l'autor de cada obra, però, el que és la lliçó, és prou palesa per a tothom que tingui en el cor bones aurícules per a sentir-la.

Article publicat a *La Veu de Catalunya* el 13 de novembre de 1920 en l'apartat *Viles de Catalunya: Vilanova i Geltrú*.

4. Plaça dels Cotxes: Can Junqué

E. C. Ricart i Nin (1893-1969)

E. C. Ricart havia nascut a Can Junqué. Ens explica la biografia d'aquest artista universal vilanoví –el xic de Cal Ricart del Gas–, el seu amic de tota la vida, J. F. Ràfols:

Enric Cristòfol Ricart i Nin veié la llum a la casa Junqué, a la plaça de Riego, dita popularment “dels cotxes”, de Vilanova, el 2 de novembre de 1893. *Nací temerariamente el día de los Difuntos, anticipándome de un par de meses a la fecha señalada, que bien pudiera haber sido la de Navidades, indiscutiblemente más oportuna; crecí sin los cuidados maternos y a merced de trece nodrizas, trece, a cual peor, conta l'artista a Joan Teixidor, de Destino. Els seus primers anys formen un entreteixit de malalties i convalescències...*

E. C. Ricart.1981

Autorretrat de E.C. Ricart

**Segon homenatge a Josep Maria de Segarra al Rossegall.
28 d'agost de 1951. Fons MBVB**

I a les seves Memòries el mateix E.-C. Ricart ens conta com va anar la seva entrada al món de l'art:

Era l'estiu de 1911. Els meus estudis a l'Escola Industrial vilanovina havien estat catastròfics i els resultats, tanmateix, massa benignes. Si hagués continuat no estudiant qui sap si m'hauria trobat pèrit, no sé si químic, l'estiu vinent o l'altre. Sortosament, el professor de química no coneixia gaire la meva família i tenia el bon acudit de suspendre'm implacablement. La meva dèria pel dibuix, especialment per la caricatura personal, podia més que no tots els llibres d'estudi que e feien comprar. (Una caricatura d'un professor molt donat a les armilles de gran fantasia exhibida en el tauler d'una societat -Artesano- i sense que jo sabés res, em devia valer el primer suspens, que vaig participar als meus pares amb tanta jovialitat que no van saber refer-se per a renyar-me gaire.)

Vaig presentar la qüestió de l'avenir amb tota naturalitat, sense aquella transcendència que hi volen donar els llibres d'estímul i els professors emprofessorats. Amb el bon intent de no dir massa seca la cosa, vaig barrejar dues professions com les escollides per a omplir la meva vida. Vaig dir que podria estudiar pintura i entrar també en un garatge

a veure com anava això dels automòbils. El meu pare va dir-me que amb una sola feina ja n'hi havia prou, si és que m'interessava lliurar-m'hi plenament. Ell mateix se n'informaria prop de l'artista Iu Pascual i de l'aquarel•lista Joan Llaverias (tots dos convilatans meus) i em triaria una escola o un mestratge a consciència. Va escollir l'Escola d'Art de Francesc d'A. Galí.

5. *Rambla Principal núm. 85*

MODERNISME MODERNÍSSIM

Ara bo i és massa tard per a desprendre's per complet del fatal modernisme tant en boga a Vilanova, però ¡tant de bo d'aquí en avant no s'arrelés tant com fins ara!, desgraciadament, l'horrible afició a lo dit modernisme que tant de mal ha fet al nostre poble, sobre tot a l'arquitectura! D'aquestes cases extravagants a Vilanova ne tenim un feix. Sembla que'l que va fer-les o fer-les fer, volgués atormentar als que passen per carrers i places i no'ns podem escapar de veure-ho per esforços que fem. Responsables som de l'atemptat a l'estètica i a l'art, permetent que aitals motius extravagants serveixin d'ornament dels nostres carrers. Poc devia creure l'inventor d'aquelles cartells i curves de xurriaques, l'èxit i la gran acollida que a són mesquí talent li han fet.

No sé pas on anirem a parar si continua més temps imperant a Vilanova aquest modernisme esferidor que light de Bèlgica bastant malaltís, aquí ningú ha pogut o ha volgut curar i sempre anà empitjorant fins a esdevenir crònic però prou fortalesa per a que la ciència no pugui donar-li mort.

Sembla mentida que qui ho fa no vegi que aquest no és pas el camí a seguir, i si és que ara per mancar-nos medis, no podem fer vies noves, anem a les ja fetes que ben amples i AMB bon fonament les feren. L'originalitat sovint pot ésser un crim, mentre que imitar a consciència lo bell, serà sempre una gràcia.

A la Rambla tenim una fatxada amb un relleu del Dant que si aquest torrés al món, jo crec que's condemnaria a l'infern a tos els vilanovins.[...]

E. C. Ricart. *Themis* núm. 1, diada de Sant Pere de 1915

6. A la plaça de l'estació del ferrocarril

Frederic Soler i Hubert, Serafí Pitarra (1839-1895)

**Víctor Balaguer i
Frederic Soler a
la seva esquerra
Fons BMVB**

BARCELONA Y VILANOVA

Ambduas ricas, nobles y faustuosas,
se paravan de lluny embadalidas,
del mar rebent las ufanosas vidas
y al mar mirant-se per trobar-se hermosas.

De les fonts del Comerç, sempre abundosas,
a dolls rebian aigües enriquidas,
y de las illas, a Colom rendidas,
los fruits y l'or que duhen nous nombrosas.

Germanas eran, y, en penós desterro,
estimant-se's miravan allunyadas;
germanas son, y 'l cor me diu, y no erro,
que ambduas, somrisents y enamoradas,
ja tenen del Progrés brassos de ferro
per viurer sempre mes bo y abrassadas.

7. Biblioteca Museu Víctor Balaguer

Víctor Balaguer i Cirera (1824-1901)

“En las diversas posiciones que ocupé, desde el banco de la oposición como desde las esferas del poder, presté cuantos servicios pude a mi patria, y al hacer cuanto bien me fue posible a mi distrito fomentando sus intereses morales y materiales, hice cuantos favores me permitieron la justicia y la legalidad lo propio a amigos que a adversarios, que yo no fui nunca en Villanueva, ni quiero ser en ella, hombre de partido. Aquí soy de todos, de todos sus intereses, de todas sus legítimas aspiraciones, de todas sus necesidades. Y si esto hice, y si en determinadas ocasiones pude, de acuerdo con estas eminencias de la política española, contribuir a mejorar las leyes de mi país, defender su integridad, restaurar sus libertades, mantener su prestigio, ayudar a su progreso y velar por sus instituciones, su seguridad y sus intereses, yo me doy por satisfecho y abandono la crítica de mis actos a la severa justicia de mis amigos y a la recta imparcialidad de mis adversarios.”

LOS HÈROES DEL MAR Al Mediterrà

[...] Mon amor té d'immens lo que tu d'infinít.
Amor sant del país! Lo llast que a ell m'aferra,
cada dia és més gran, puix cada dia creix,
jo visc de nou amor a ma adorada terra
com viu qualsevol fruit de l'arbre que el nodreix.

Si los hèroes són grans, lo meu país és bell.
Tu em contaràs dels teus los fets i les proeses,
i jo et contaré, oh mar, sa glòria i ses grandeses.
Tu d'ells me parlaràs i jo et parlaré d'ell.
I lo vent de la nit s'emportarà al passar,
com dos perfums del mar que en l'aire s'evaporen,
com dos acordes veus que, quan s'uneixen, ploren,
lo cant del trobador i los udols del mar.

El modernisme a Vilanova

Santiago Rusiñol i Prats (11861-1931)

Carta de Santiago Rusiñol a Don Victor Balaguer:

París, 16 diciembre de 1894

Muy señor mío y distinguido amigo.

Por los periódicos he visto que restablecido de la grave enfermedad que ha sufrido V. va V. a completar su curación en Villanueva y Geltrú.

Así como sentí grandemente su dolencia, desearía que su convalecencia fuera lo mas corta posible, y desearía que ya pasada continuara V. en Villanueva a fin de que el próximo verano pudiera honrarme teniéndolo por vecino.

Porque no ignorara V. Don Victor, que en Sitges me he construido mi estudio, que mas que estudio es un modesta nido cerca del mar, para qué quizás mas tarde cuando esté ya cansado de correr mundo y de ver cuadros y mas cuadros y escuelas y sistemas sucediéndose unas otras con esa ingrata rapidez moderna, vaya a refugiarme en él, para vivir con el sosiego que empiezo a desear.

Este estudio es el objeto de mi carta, es decir: ofrecérselo, con toda la franqueza catalana de que V. ama el mar, sabemos todos que es V. poeta de los de fondo y si mi rincón puede servirle para el menor indicio de deseo de su alma, aunque yo no esté lo encontrará V. abierto; encontrará V. cama, encontrará V. objetos que de seguro le dirán algo a su corazón de artista y sobretodo encontrará V. de mi parte una buena voluntad.

Así pues, sin cumplidos, Don Victor, allí está su casa, y me honrará V. muchísimo visitándola, habitándola y considerándola como propia.

El amigo Llanas que está aquí y vivimos juntos me pide la pluma. No tengo mas que desearle de nuevo un verdadero restablecimiento y declararame nuevamente su afín amigo y SSQBMS

Santiago Rusiñol

53 Rue de Bourbon

Ille de St Louis

Paris

Tornará la clau a la fonda. Gracias per la visita.

8. Monument a Francesc Macià

Josep Maria de Sagarra (1894-1961)

A FRANCESC MACIÀ

En el món hi ha cent mil passions escampades,
en la llum, en el cel, en el cor de tothom,
i aquestes cent mil passions de vegades
agafen un rostre i tenen un nom,
i tenen un riure, i un plor i un somriure,
i un xiscle i un crit,
i cap punyalada les priva de riure,
i no les fa negres la nit.

I aquí a Catalunya, aquestes febroses frisances
es deien només: llibertat.

Quatre barres com quatre esperances
d'un color vermellenc ultratjat.

Ultratjat de molts anys, de tants dies!
pels de fora amb posat de botxins;
ultratjat per les gran covardies
de tots els de dins!

Però arribà l'estrany espectacle
imprevist, rutilant, violent
en què un home tot sol fa un miracle
i escull el moment.

És l'instant desitjat de la gràcia
que una mà de blancor enlluernant
dóna el cop decisiu de l'audàcia
que només és possible en un sant.

Que només és possible en la vida
del que porta en la sang i en l'alè
l'arrogància d'un poble, ferida,
sens perdre la fe.

I aquest home sou vós; n'hi ha molts d'altres
que el gran cop d'audàcia volíem que fos,
i ens mancava la força a nosaltres:
la força és de vós. [...]

El noucentisme a Vilanova

9. Restaurant El Rossegall

Homenatge al poeta Manuel de Cabanyes, 20 d'agost de 1933, a la platja de Vilanova. D'esquerra a dreta: Francesc Macià, Josep Sanmartí (alcalde de Vilanova), Joan Alavedra i Ventura Gasol. Fons BMVB

Eugeni d'Ors i Rovira (1881-1954)

—I el marit de vostè, senyora, és americà, potser? —pregunteu amb una certa angúnia que tot el vostre treball espiritual sobre el viu símbol se'n vagi per terra.

—No senyor; no senyor! És d'aquí. És de la vora de Vilanova. Alegria! Tot, tot s'ha salvat. La Raça és, en admirable criatura, puríssima. Gràcies, senyor pare de la Ben Plantada, senyor obscur, conegut a penes, gràcies per la vostra discreció. Gràcies per l'ajuda que, en aquesta petita investigació teòrica que anem escrivint amb la sang de les nostres venes, heu portat la vostra escaïença d'ésser nat a la vora de Vilanova i la Geltrú.

La Ben Plantada. 1911.

Rafael Sala i Marco (1891-1927)

SURGE ET AMBULA

Però encara millor s'escaurién sobre aquell frontispici les paraules que'l Dant vegé escrites sobre la porta de l'Infern: *Lasciate ogni speranza voi ch'entrate*. Quan menys posariem en relació el continent (Biblioteca-Museu Balaguer) amb el contingut. Serien com un acte de contricció abans d'entrar al temple.

Aixeca't i fes via, diu el lema llatí del Museu; sí, fes via, força via, tu que passes per davant d'aquest casal, però de pressa i sens torbar-te, puig jai de tu si tens la dissort d'aturar-te davant d'aquelles parets, davant d'aquelles vitrines, davant d'aquelles taules!

11

És ja temps de dir-ho... Ho diré al primer que passi, que aixequi els ulls a contemplar el timpà del portal i que tingui ganas d'atravesar-lo per a satisfer una curiositat del moment; an aquest desconegut, per a que no s'indigni de veurer l'incuria que en el Museu impera, per a que si fa responsables d'ella a tots els vilanovins, sàpiga que alguns n'hi ha que protesten, no per mesquina malvolença o antipaties personals, sinó sentint l'entusiasme mateix en què s'inspirà la fundació del Museu, entusiasme contagiats als que després hi aportaren sa col·laboració.

I al dir-ho a tothom i a qualsevol, donant a conèixer vàries cartes endreçades a un amic estimat, en la mateixa forma espontània en que foren escrites, ho fem per a donar exemple de que poden soportar perfectament la llum pública els comentaris que tothom fa; més encara, de que és un deure de tots esterioritzar la protesta tan fonamentada i tan endreçada a fi de bé.

Themis núm. 1, diada de Sant Pere de 1915

Damià Torrents i Brunet (1883-1965)

THEMIS vol que l'afany de bellesa cívica, arribi a ésser pels nostres conciutadans una habitud d'espiritual ascensió; que de lo gran com de lo nimi n'emani l'eurítmia de les veritables obres d'art, eurítmia perfectament possible en tots els ordres de la vida. En aquest rengló d'idees mai serà excessiva l'immodèstia de THEMIS, que's creurà obligada a fer sentir sovint el reny de la seva veu, car ella sap, que parquedat sol ésser presa per malentesa tolerància i àdhuc per amoral feblesa. No res menys a ningú serà fet deliberat vilipendi, com tampoc deturarà l'acerba crítica, cap mot ni cognom injustament venerat. Veus aquí en poques paraules lo que THEMIS vol.

Themis núm. 1, diada de Sant Pere de 1915

No podem defugir el costum justificat de dir el perquè el nostre periòdic surt a la llum: VILA-NOVA –que es mostrarà al públic amb aquella espontaneïtat que sempre va aparellada d'un mesurat i profunde convenciment— surt al carrer, per aplegar a Vilanova els batecs de sentit catalanesc que en l'host de joves treballadors de la Catalunya Nova s'inicien amb clarícies d'una civilització definitiva sintetitzada pel nacionalisme integral del nostre poble.

Nacionalisme, per nosaltres és vida creadora. I en aquest sentit, Política vol obra cultural. I fixe el nostre esguard en l'obra constructiva del President suara mort, exposarem ço que pensem, car el dret de pensar –que abans de la nostra renaixença no'l crèiem fet per nosaltres— és el més preat per un poble.

Altrament no volem ésser exclusivistes; acollirem amb criteri eclèctic totes les valors sinceres, saludant, a l'ensem, a tots els qui com nosaltres tenen ideals i volen exterioritzar-los.

Revista VILA-NOVA, 18 d'octubre de 1917, primer número.

Francesc Gumà i Carreras (1888-1918)

DISSABTE, DOLÇA PROMISSIÓ

Oh, dissabte enriolat,
quina olor portes de festa!
Véns al món enjoiellat
i amb tot l'aire de conquesta.

Dus al front un raig de sol
que t'inflama el pensament:
demà és festa; si Déu vol,
de l'amor dia esplendent...

Sempre tens un nou encant
i una nova delectança.
Com que mires endavant
no't turmenta l'enyorança.
Ets la dolça promissió
de lo que no hem fruït gaire;
ets un gran somniadô
i aixeques castells en l'aire.

Ets preludi de la glòria
del diumenge -¡festa gran!-
de la gràcia transitòria
del repòs que volem tant...

Oh, dissabte que'ns atanses
tot un jorn per a gosar...
sí'ns promets ses delectances,
dóna'ns foc per a estimar!

Themis núm.2, 15 de juliol de
1915

J. A. Ricart i Forment (1899-1975)

VILANOVA RAN DEL MAR

Casetes marineres vora l'atzur cobalt
d'un paisatge d'ones viu sobresalt.
Carrers llargs que s'enfilen per la ciutat desperta
carrer Major romàntic, de calçada deserta.
Vella Geltrú silent, menuda i arrugada
com una àvia dolça que dormita, oblidada,
amb el noble castell feudal de sentinella,
que el somni del passat vetlla, amb llança i rodella.
Carrer dels Caputxins, comercial i recte,
amb botigues amables d'un colorit perfecte.
Plaça de la Verdura, de bells historials:
-On paren les comparses de tos cent carnavals?
Què fou d'aquella alegre, musical competència,
i tu on ets, mascareta de fingida innocència?-
El bíblic "Surge et ambula" del Museu us resguarda.
Tot espera el miracle d'un retorn que ja tarda...
Parc, soplug d'amoroses parelles i d'ocells,
on juguen els infants i platiquen els vells;
on, de nit, un etern rossinyol solitari
canta, sota la llum, son eròtic desvari.
Llarg passeig de la Rambla, platja de Vilanova,
tallers, fàbriques, fum, sotragueig que es renova.
Bressol del gran poeta Manuel de Cabanyes,
(Per què, cor, a invocar sa musa no t'afanyes?)
Vilanova i Geltrú; tot encar és possible
vora aquest mar que riu amb son blau invencible.
Ja la barca lleugera, amb sa vela llatina,
vers el clar horitzó, de biaix, s'encamina,
i una pluja de roses, al bell trenc de l'albada,
tomba damunt ta nuditat petrificada.

-
1. Teatre Principal
 2. Plaça de les Cols: Can Cabanyes
 3. Carrer de Caputxins núm. 7
 4. Plaça dels Cotxes: Can Junqué
 5. Rambla Principal núm. 85
 6. A la plaça de l'estació del ferrocarril
 7. Biblioteca Museu Víctor Balaguer
 8. Monument a Francesc Macià
 9. Al restaurant El Rossegall